EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 20.12.2006
KOM(2006) 833 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Direktyvos dėl susitarimų dėl finansinio įkaito (2002/47/EB) vertinimo ataskaita

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Direktyvos dėl susitarimų dėl finansinio įkaito (2002/47/EB) vertinimo ataskaita

(tekstas svarbus EEE)

TURINYS

1. Įvadas ... 3
2. Vertinimo metodas ir apimtis ... 3
3. Direktyvos įgyvendinimas ir poveikis ... 4
3.1. Direktyvos aktualumas ... 4
3.2. Veiksmingumas ... 5
3.3. Efektyvumas ... 5
4. Pagrindiniai klausimai ... 5
4.1. Dalykinė direktyvos taikymo sritis. Kredito reikalavimai ... 6
4.1.1. Naujos įkaito rūšys ... 6
4.1.2. Tinkamumo kriterijai ... 6
4.1.3. Kredito reikalavimų įtraukimo į tinkamų įkaito rūšių sąrašą ekonominis pagrindimas ... 6
4.1.4. Teisiniai klausimai, kai kredito reikalavimai naudojami kaip įkaitai ... 8
4.2. Atsisakymo išlygos ... 8
4.2.1. Direktyvos taikymas skirtingose šalyse. 1 straipsnio 3 dalis ... 8
4.2.2. Galimybė taikyti išlygą tam tikroms akcijoms. 1 straipsnio 4 dalies b punktas ... 9
4.2.3. Paėmimas nuosavybėn. 4 straipsnio 3 dalis ... 9
4.3. Naudojimosi teisė. 5 straipsnis ... 9
4.4. Tarpusavio užskaitų suėjus terminui pripažinimas. 7 straipsnis ... 10
4.5. Teisės aktų kolizijos. 9 straipsnis ... 10
5. Išvados ... 11

1. ĮVADAS

Direktyva dėl susitarimų dėl finansinio įkaito 2002/47/EB (toliau – DSFĮ arba direktyva) sukuria bendrą ES teisinį modelį, pagal kurį (tarp valstybių) naudojami finansiniai įkaitai – taigi ji panaikina daugumą formalių reikalavimų, kurie tradiciškai buvo taikomi susitarimams dėl įkaitų. Finansinis įkaitas – tai turtas, kurį skolininkas perduoda kreditoriui, kad sumažintų kreditoriaus finansinių nuostolių riziką tuo atveju, jei skolininkas neįvykdytų savo finansinių įsipareigojimų kreditoriui. Įkaitai vis dažniau naudojami įvairiuose sandoriuose, taip pat ir kapitalo rinkose, banko iždo ir finansavimo veikloje, mokėjimo ir kliringo sistemose ir bendrai bankų skolinimo veikloje. Dažniausiai įkeičiami grynieji pinigai arba vertybiniai popieriai.

Šia direktyva buvo siekiama labiau integruoti Europos finansų rinkas ir didinti jų išlaidų veiksmingumą supaprastinant įkeitimo procesą, didinant teisinį tikrumą įkaitų naudojimo srityje ir mažinant rinkos dalyvių riziką. Kol nebuvo šios direktyvos, pagal direktyvos dėl atsiskaitymų baigtinumo mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose 9 straipsnio 1 dalį apsauga buvo taikoma tik centriniams bankams perduotiems įkaitams arba įkaitams, perduotiems dalyvaujant sistemoje[1]. Kadangi paaiškėjo, kad įvairios valstybių taisyklės, taikomos naudojant įkaitus, dažnai yra nepraktiškos, neskaidrios ir dėl to neaišku, ar įkaitas yra veiksminga priemonė tarp valstybių sudaromiems sandoriams apsaugoti, iškilo būtinybė sukurti visapusiškesnį metodą priimant DSFĮ.

Direktyvos 10 straipsnyje nurodoma:

„Ne vėliau kaip iki 2006 m. gruodžio 27 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl šios direktyvos, ypač dėl jos 1 straipsnio 3 dalies, 4 straipsnio 3 dalies ir 5 straipsnio vykdymo, prie kurios prireikus pridedami teikiami svarstyti siūlymai“.

Šioje ataskaitoje vertinama, kaip įgyvendinama DSFĮ, jos poveikis, ar direktyvą reikia iš dalies keisti[2].

2. VERTINIMO METODAS IR APIMTIS

Norėdama parengti šią ataskaitą, Komisija 2006 m. pradžioje paprašė valstybių narių, ECB ir EEE valstybių narių užpildyti klausimyną dėl DSFĮ įgyvendinimo ir taikymo. Klausimynas, tik ne toks išsamus, buvo parengtas ir privačiajam sektoriui. Atsakymus pateikė visos valstybės narės, išskyrus Ispaniją. Atsakymą pateikė ir viena EEE valstybė narė – Norvegija. Komisija gavo 27 atsakymus iš labai įvairių svarbiausių finansų rinkos dalyvių ir organizacijų, tarp jų – ECB. Kai kurios valstybės narės prie savo atsakymų pridėjo ir privačiojo sektoriaus atsakymus. Taigi šis vertinimas buvo atliktas remiantis išsamia medžiaga. Kadangi medžiaga buvo paskelbta viešai, ataskaitoje jos turinys nėra kartojamas, išskyrus atvejus, kai to prireikia. Klausimynai ir atsakymai į juose pateiktus klausimus

---

[1] Direktyva 98/26/EB dėl atsiskaitymų baigtinumo mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose, OL L 166, 1998 6 11, p.45–50.

[2] Šioje ataskaitoje nėra aptariamos derybos dėl UNIDROIT konvencijos dėl tarpininkavimui vertybinių popierių srityje taikomų esminių taisyklių.

skelbiami Vidaus rinkos GD tinklalapyje[3]. Daugiau informacijos apie vertinimo procedūrą pateikiama 1 priede.

Atsižvelgiant į tai, kad DSFĮ buvo priimta neseniai, išvadas apie direktyvos poveikį daryti dar per anksti. Todėl šioje ataskaitoje didžiausias dėmesys kreipiamas į jos įgyvendinimo aspektus ir per šį trumpą laikotarpį pasiektus rezultatus.

3. DIREKTYVOS ĮGYVENDINIMAS IR POVEIKIS

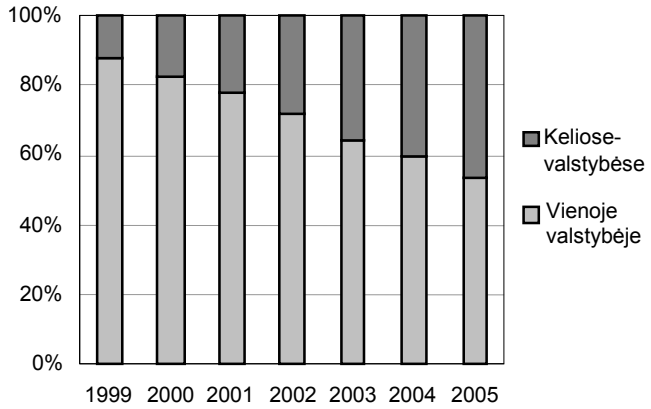
DSFĮ buvo priimta 2002 m. birželio 6 d., tik dvi valstybės narės[4] ją įgyvendino iki nustatyto termino – 2003 m. gruodžio 27 d., dauguma valstybių narių ją įgyvendino per 2004 m., o devynios valstybės narės šios direktyvos neįgyvendino iki 2005 m. Iš EEE valstybių narių, Islandija ir Norvegija priėmė įgyvendinimo teisės aktus. Komisija mano, kad iš esmės valstybės narės tinkamai įgyvendino DSFĮ – tai patvirtino ir įvairių sektorių pateikta informacija.

3.1. Direktyvos aktualumas

ES atpirkimo sandorių (*repo*) rinka, viena iš didžiausių finansų rinkų pasaulyje, pastaraisiais metais sparčiai augo ir iki 2005 m. gruodžio mėn. jos bendra vertė buvo 5 883 mlrd. EUR, 2003 m. gruodžio mėn. – 3 788 mlrd. EUR, o 2001 m. birželio mėn. – 1 863 mlrd. EUR[5]. Be to, Eurosistemos[6] duomenimis, įkaitai, naudojami Eurosistemos kredito operacijose, nuo 2002 m. iki 2005 m. išaugo beveik 33 %, nuo 650 iki 866 mlrd. EUR.

Taip pat vis labiau plinta tendencija, kai Eurosistemos partneris vienoje euro zonos valstybėje narėje naudoja įkaitą, suteiktą kitoje euro zonos valstybėje narėje. 2005 m. pabaigoje apie 50 % (1999 m. – tik 12 %) Eurosistemos įkaitų buvo naudojami keliose valstybėse. Tai parodyta toliau pateiktoje schemoje[7]:

1 schema: Įkaito naudojimo vienoje valstybėje ir keliose valstybėse palyginimas.

3 http://europa.eu.int/comm/internal_market/financial-markets/collateral/index_en.htm.

4 Austrija ir Jungtinė Karalystė.

5 Tarptautinės kapitalo rinkos asociacijos (ICMA) Europos atpirkimo sandorių (repo) rinkos apžvalga (*European repo market survey*), 2006 m. kovo mėn.

6 Susitarimas, pagal kurį ECB ir eurą įvedę nacionaliniai centriniai bankai vykdo Europos centrinių bankų sistemos funkcijas euro zonoje.

7 ECB mėnesinis biuletenis, 2006 m. gegužės mėn.: Euro sistemos įkaitų bendrasis sąrašas, 78 p.

Šie skaičiai rodo, kad direktyva nebuvo įgyvendinama „vakuume“, kad šiandienos finansų sektoriui ji yra labai aktuali.

3.2. Veiksmingumas

Dar per anksti galutinai vertinti, ar direktyva padėjo labiau integruoti Europos finansų rinkas ir padidinti jų išlaidų veiksmingumą. Tačiau bendrai respondentai[8] sutinka, kad dėl DSFĮ finansinius įkaitus Europos finansų rinkoje naudoti tapo lengviau, procedūros tapo paprastesnės ir gerokai veiksmingesnės.

Dėl DSFĮ sumažėjo teisinių ir administracinių kliūčių įkaitams priimti ir panaudoti. Ja supaprastintos finansinio įkaito sukūrimo, tobulinimo, galiojimo ir panaudojimo procedūros, kadangi joje numatomas vienintelis oficialus įkaito pateikimo reikalavimas – kad įkaitas būtų įrodomas raštu arba kitu lygiaverčiu teisiniu būdu. Ja taip pat padidintas teisinis tikrumas dėl tam tikrų metodų, taikomų įkaitų sandoriuose. DSFĮ leidžia rinkos dalyviams geriau valdyti teisinę riziką ir taip padeda mažinti kapitalo mokesčius, nustatytus pagal Bazelio II sistemą.

Europos įkaitų programos per pastaruosius kelerius metus „dygo kaip grybai“, pavyzdžiui, remiantis ABN AMRO pranešimais, nuo 2002 m. gruodžio mėn. susitarimų dėl finansinių įkaitų su ES partneriais skaičius išaugo 240 %, tiek pat išaugo ES turto naudojimas įkeitimo tikslais[9]. ABN AMRO mano, kad tokie susitarimai buvo lengviau sudaromi dėl (numatomo) DSFĮ priėmimo, tos pačios nuomonės laikosi ir kiti respondentai[10]. Komisija pritaria šiai nuomonei.

3.3. Efektyvumas

Rinkos dalyviai keisdami informacines sistemas patyrė nedidelių išlaidų, tačiau – o tai yra dar svarbiau – dėl DSFĮ sumažėjo teisinės ir administracinės įkaitų priėmimo ir panaudojimo išlaidos, kadangi šios su finansiniais įkaitais susijusios procedūros buvo supaprastintos, o nuomonėms dėl įkaitų taikoma mažiau sąlygų[11].

4. PAGRINDINIAI KLAUSIMAI

Šiame skyriuje aptariami septyni pagrindiniai klausimai, iškelti vertinimo proceso metu. Pirma, aptariamas klausimas, ar kitų rūšių turtui, naudojamam finansų rinkose, pavyzdžiui, kredito reikalavimams, turėtų būti taikoma DSFĮ apsauga. Jame taip pat vertinamos trys nuostatos dėl atsisakymo išlygų, pakartotinio naudojimo teisė, raginimas tobulinti teisinį tarpusavio užskaitų reglamentavimą ir teisės aktų kolizijos taisyklė.

---

8 Pvz., žr. ISDA (*International Swaps and Derivatives Association* – Tarptautinės apsikeitimo sandorių ir išvestinių finansinių priemonių asociacijos), EFMLG (*European Markets Lawyers Group* – Europos rinkos teisininkų grupės) ir ESBG (Europos taupomųjų bankų grupės) atsakymus.

9 ABN AMRO atsakymas į klausimą Nr. 5.

10 *Zentraler Kreditausschuss*, atsakymas į klausimą Nr. 3.

11 Londono miesto teisės bendrijos Finansų teisės komitetas (*City of London Law Society Financial Law Committee*), atsakymas į klausimą Nr. 3.

4.1. Dalykinė direktyvos taikymo sritis. Kredito reikalavimai

4.1.1. Naujos įkaito rūšys

Trys valstybės narės – Čekija, Prancūzija ir Švedija – į turto, kuris gali būti naudojamas kaip įkaitas pagal direktyvą, rūšių sąrašą įtraukia konkrečias gautinų sumų rūšis, pavyzdžiui, kredito arba kitus reikalavimus. Taip jos savo jurisdikcijoje išplėtė dalykinę direktyvos taikymo sritį. Čekija kredito reikalavimus numatė nacionaliniuose teisės aktuose, kuriais direktyva perkeliama į nacionalinę teisę. Prancūzija numatė reikalavimus ir įvairių formų perleidžiamas teises. Švedija nacionaliniuose teisės aktuose, kuriais direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, numatė pinigines paskolas. Kredito reikalavimai su tam tikromis teisinėmis sąlygomis taip pat įkeičiami ir kai kuriose kitose valstybėse narėse.

Per pastaruosius kelerius metus naujos turto rūšys taip pat tapo svarbios įkeitimo operacijose, vykdomose finansų rinkose arba centrinių bankų. Būtent ECB valdančioji taryba 2004 m. nutarė nuo 2007 m. sausio 1 d. Eurosistemos kredito operacijose įdiegti kredito reikalavimus kaip tinkamą įkaito rūšį. Tada buvo iškeltas klausimas, ar centrinių bankų naudojamiems kredito reikalavimams turėtų būti taikoma apsauga pagal DSFĮ.

4.1.2. Tinkamumo kriterijai

2005 m. liepos mėn. ECB paskelbė konkrečius tinkamumo kriterijus, kurie bus taikomi tiems kredito reikalavimams[12], tarp kurių, *inter alia*, yra šis kriterijus: skolininkas (arba garantas) turi būti įsteigtas euro zonos valstybėje narėje. Paskolos sutartį turi reglamentuoti euro zonos valstybės narės įstatymai. Tinkami skolininkai yra tik nefinansinės korporacijos ir viešojo sektoriaus subjektai.

Taigi nuo 2007 m. sausio 1 d. tam tikri kredito reikalavimai galės pirmą kartą būti naudojami euro zonoje kaip įkaitai. Tai, kiek faktiškai kredito reikalavimai bus naudojami visose dalyvaujančiose valstybėse narėse, šiuo metu sunku prognozuoti. Nepaisant to, ECB nurodė, jog, pavyzdžiui, planuojama, kad tik reikalavimai, nesiekiantys 800 mlrd. EUR, išduoti valdžios sektoriui, bus tinkami ir juos šalys galės naudoti Eurosistemos kredito operacijose.

4.1.3. Kredito reikalavimų įtraukimo į tinkamų įkaito rūšių sąrašą ekonominis pagrindimas

Tai, kad įkaitai naudojami vis plačiau, yra teigiamas pokytis, kadangi taip investuotojai gali veiksmingiau bendradarbiauti su fondais ir kredito įstaigomis. Jeigu DSFĮ bus taikoma plačiau – ir kredito reikalavimams, tai dar labiau padės kurti vienodas veiklos sąlygas visų valstybių narių kredito įstaigoms, skatins šios priemonės kaip įkaito taikymą keliose valstybėse. Jeigu kredito reikalavimus bus lengviau naudoti kaip įkaitus, tai bus naudinga ir klientams (skolininkams), kadangi įkaitai paskatins konkurenciją ir atsiras daugiau galimybių pasinaudoti kreditais.

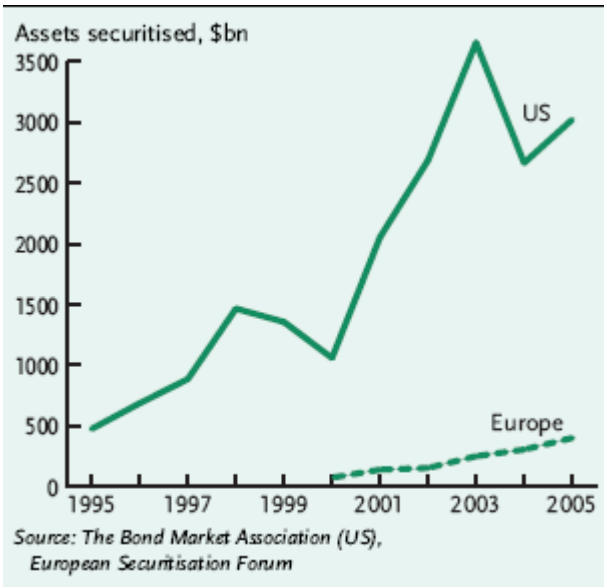
Dėl to, kad šiuo metu kredito reikalavimų negalima naudoti kaip įkaitų, Europos kredito įstaigos nenaudoja didelės kapitalo dalies, kuri jų balanso ataskaitose pateikiama kaip kredito reikalavimai. Pagal ECB vertinimą ši suma sudaro daugiau kaip 50 % euro zonos kredito įstaigų balanso. Jeigu kredito reikalavimai taptų tinkama įkaito forma, šį gana didelį kapitalą

---

[12] Išsamesnė informacija pateikiama ECB 2006 m. rugsėjo 15 d. paskelbtame leidinyje „Pinigų politikos įgyvendinimas euro zonoje. Bendrieji Eurosistemos pinigų politikos priemonių ir procedūrų dokumentai“.

būtų galima mobilizuoti ir veiksmingiau panaudoti Europos ekonomikoje. Taip Europos kredito įstaigoms būtų sukurtos panašios veiklos sąlygos kaip ir tarptautiniams konkurentams, pavyzdžiui, JAV, kur kredito reikalavimai tradiciškai sudaro mažesnę balanso dalį. Skirtingas pavertimo vertybiniais popieriais lygis pavaizduotas toliau pateiktoje schemoje.

2 schema. Pavertimo vertybiniais popieriais taikymas.

Vienodas teisinis kredito reikalavimų naudojimo kaip įkaitų reglamentavimas taip pat būtų naudingas sudarant sandorius finansų rinkoje, kadangi taip atsirastų daugiau galimybių panaudoti naujas turto rūšis, pavyzdžiui, užtikrinto kredito operacijose. Be to, jei kredito reikalavimus bus galima naudoti kaip įkaitus, tai palengvins jų pavertimą vertybiniais popieriais. Kredito reikalavimų pavertimas vertybiniais popieriais yra svarbi ir vertinga priemonė, investuotojams suteikianti dar vieną skolinimo galimybę, o bankams padedanti lengviau pritraukti lėšų. Nepaisant to, tokių sandorių dalyviai taip pat susiduria su kapitalo rinkos pokyčių rizika. Palengvinus įkaitų naudojimą leidžiant naudoti kredito reikalavimus kaip įkaitus, palengvės jų pavertimo vertybiniais popieriais procesas toms kredito įstaigoms, kurios nėra pasirengusios pritraukti lėšų kapitalo rinkose.

Šiuo metu ES valstybėse narėse kredito reikalavimus paverčiant vertybiniais popieriais taikomi skirtingi reikalavimai ir metodai, taip, kaip iki priimant DSFĮ buvo su vertybiniais popieriais ir grynaisiais pinigais. Išplėtus DSFĮ taikymo sritį ir pradėjus ją taikyti ir kredito reikalavimams, visoje ES rinkos dalyviams būtų sukurtos vienodos veiklos sąlygos.

Pagaliau jeigu kredito reikalavimai taps viena iš tinkamų įkaitų formų visose valstybėse narėse, tai gali padėti išplėsti galimybes finansiniuose sandoriuose naudoti labai likvidžius įkaitus. Dėl kredito reikalavimų, kurie būtų naudojami kaip tinkamas įkaitas ECB, kredito įstaigos įgytų galimybę naudoti labai likvidų turtą, pavyzdžiui, vyriausybės vertybinius popierius, kurie šiuo metu egzistuoja Eurosistemoje ir yra naudojami kitiems tikslams Europos ekonomikoje.

Atsižvelgdama į tai Komisija daro išvadą, kad DSFĮ pakeitimas, kuriuo į DSFĮ būtų įtraukti kredito reikalavimai, padidintų ECB valdančiosios tarybos sprendimo ekonominę reikšmę ir būtų naudingas finansų rinkos dalyviams.

4.1.4. Teisiniai klausimai, kai kredito reikalavimai naudojami kaip įkaitai

Reikia apsvarstyti ne tik Eurosistemos nustatytus tinkamumo reikalavimus, bet ir kai kuriuos teisinius klausimus, kuriuos būtina išspręsti siekiant užtikrinti, kad Eurosistemoje galėtų būti sukurta teisėta ir įgyvendinama užstatų kredito reikalavimais sistema. Šie klausimai keliami, pavyzdžiui, dėl to, ar skolininkas turėtų būti informuotas apie tai, kad jo kredito reikalavimai buvo įkeisti, dėl banko informacijos apie skolininką konfidencialumo, dėl paskolų mobilizavimo ir realizavimo galimų ribojimų panaikinimo. Kadangi ES lygiu nėra sukurti bendri teisiniai pagrindai, taikomi kredito reikalavimams ir jų, kaip įkaitų, naudojimui, skirtingose jurisdikcijose šie klausimai sprendžiami skirtingai.

Akivaizdu, kad siekiant išspręsti šiuos rūpimus klausimus reikėtų išplėsti DSFĮ taikymo sritį. Šiuo metu Eurosistemoje nagrinėjami techniniai klausimai, susiję su kredito reikalavimų, kaip įkaitų, naudojimu. Atsižvelgdama į šio darbo rezultatus Komisija 2007 m. svarstys galimybę teikti pasiūlymus dėl pakeitimų.

4.2. Atsisakymo išlygos

4.2.1. Direktyvos taikymas skirtingose šalyse. 1 straipsnio 3 dalis

Svarstant (ir įgyvendinant) šią direktyvą daug dėmesio buvo skiriama klausimui, kam būtų naudinga direktyvos apsauga, kadangi specialus susitarimų dėl įkaitų reglamentavimas galėtų būti įvertintas kaip prieštaraujantis bendram principui, pagal kurį bankroto bylose kreditoriai turėtų būti traktuojami vienodai. DSFĮ 1 straipsnio 3 dalis suteikia valstybėms narėms galimybę netaikyti direktyvos tiems susitarimams, kurių viena iš šalių yra 1 straipsnio 2 dalies e punkte nurodytas asmuo.

Kai kurios valstybės narės svarstė galimybę taikyti visišką atsisakymo išlygą, tačiau galiausiai šį būdą pasirinko tik Austrija. Tik penkios valstybės narės – Čekija, Slovėnija, Švedija, Prancūzija ir Vokietija – pritaikė dalinio atsisakymo išlygą. Čekija pagal direktyvą įgyvendinančius teisės aktus išlygą taiko tik tam tikro dydžio įmonėms, kurios atitinka bet kuriuos du iš šių trijų kriterijų: turto, apyvartos arba kapitalo. Slovėnija pagal direktyvą įgyvendinančius teisės aktus išlygą taiko tiems juridiniams subjektams, kurie nėra apibrėžiami kaip „didelės bendrovės“ pagal komercinių bendrovių įstatymą, pavyzdžiui, smulkioms ir vidutinėms įmonėms, asociacijoms ir juridiniams subjektams pagal civilinę teisę. Pagal Švedijos teisės aktus ribojama galimybė pakartotinai įkeisti turtą finansiniams tarpininkams. Prancūzija taiko dalinę išlygą sandoriams, kuriems taikomas specialus režimas, kuriam nepriklauso įprastos bendrovės. Vokietijos direktyvą įgyvendinančiuose teisės aktuose nurodomi sandoriai tarp dviejų juridinių subjektų, kurie yra apibrėžiami kaip įmonės, išskyrus fizinius asmenis, individualias įmones ir ūkines bendrijas. Tačiau jeigu įkaito davėjas yra įmonė, išlyga taikoma tik finansiniam įkaitui, naudojamam konkretiems finansiniams įsipareigojimams užtikrinti, taigi išlyga daugiausia taikoma ilgalaikių piniginių paskolų sandoriams, kuriuose dalyvauja įmonės.

Dešimt valstybių narių (Belgija, Danija, Estija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Liuksemburgas, Ispanija ir Jungtinė Karalystė) išplėtė direktyvos taikymo sritį – jos nuostatos taikomos ir direktyvoje nenurodytiems subjektams.

Kai kurie energetikos sektoriaus atstovai (pvz., Europos prekybos energija federacija (*European Federation of Energy Traders* (*EFET*)) nori, kad DSFĮ taikymas būtų išplėstas ir ji būtų taip pat taikoma ir nereguliuojamoms įmonėms, pavyzdžiui, energija prekiaujančioms

įmonėms, taip, kad apsauga būtų taikoma ir tokių įmonių susitarimams (taip pat ir tokių susitarimų nuostatoms dėl tarpusavio užskaitų suėjus terminui). Komisija šį pasiūlymą apsvarstė, tačiau mano, kad toks direktyvos taikymo išplėtimas neatitiktų direktyvos taikymo srities – buvo siekiama, kad apsauga būtų taikoma susitarimams, kurių bent viena iš šalių yra viešojo sektoriaus institucija, centrinis bankas arba finansų įstaiga.

4.2.2. Galimybė taikyti išlygą tam tikroms akcijoms. 1 straipsnio 4 dalies b punktas

Pagal DSFĮ 1 straipsnio 4 dalies b punktą valstybės narės gali direktyvos netaikyti finansiniam įkaitui, sudarytam iš įkaito davėjo nuosavų akcijų, dukterinių bendrovių akcijų, kaip tai apibūdinta 1983 m. birželio 13 d. Septintojoje Tarybos direktyvoje 83/349/EEB dėl konsoliduotos finansinės atskaitomybės, bei akcijų tose įmonėse, kurių vienintelis tikslas yra valdyti tas gamybos priemones, kurios yra pagrindinės įkaito davėjo veikloje ar nuosavame nekilnojamame turte.

Tik viena valstybė narė, Danija, visiškai pritaikė atsisakymo išlygą pagal 1 straipsnio 4 dalies b punktą. Dalinę išlygą tam tikroms turto rūšims taiko Vokietija, Airija ir Švedija. Vokietija nelaiko, kad įkaito davėjo „nuosavos akcijos“ ir dukterinių bendrovių akcijos, kaip tai nustatyta Direktyva 83/349/EEB, yra „finansinis įkaitas“, jeigu tokio įkaito davėjas arba dukterinė įmonė yra juridinis ar kitas asmuo, nurodytas direktyvos 1 straipsnio 2 dalies e punkte. Airija „finansiniu įkaitu“ pagal direktyvą nelaiko tų bendrovių akcijų, kurių vienintelė paskirtis yra saugoti gamybos priemones, kurios yra būtinos įkaito davėjo verslui arba nuosavam nekilnojamajam turtui. Švedijoje išlyga taikoma tik dukterinių bendrovių nekotiruojamosioms akcijoms bankroto atveju.

Kadangi nepastebėtas joks didesnis poveikis vidaus rinkai, Komisija nenori vėl pradėti debatų Europos lygiu, todėl neteiks jokių pasiūlymų dėl vienos ar kelių atsisakymo nuostatų panaikinimo.

4.2.3. Paėmimas nuosavybėn. 4 straipsnio 3 dalis

Pagal DSFĮ 4 straipsnio 3 dalį kai kurios valstybės narės įkaito gavėjui gali neleisti taikyti paėmimo nuosavybėn teisės. Paėmimas nuosavybėn iš esmės reiškia, kad įkaito gavėjas įkaito panaudojimo atveju gali tam tikromis sąlygomis pasilikti tą turtą kaip savo nuosavybę ir jo neparduoti. Tačiau šia galimybe nepasinaudojo nei viena valstybė narė. Todėl visos 25 valstybės narės šiuo metu pripažįsta, kad įkaito gavėjas įkaito panaudojimo atveju gali pasinaudoti paėmimo nuosavybėn teise. Todėl, kai DSFĮ bus peržiūrima kitą kartą, 4 straipsnio 3 dalį bus galima išbraukti.

4.3. Naudojimosi teisė. 5 straipsnis

DSFĮ 5 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tuo atveju, jeigu susitarimas dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, tai numato ir ta apimtimi, kiek susitarimas tai leidžia, įkaito gavėjas turi teisę naudotis finansiniu įkaitu, pateiktu pagal susitarimą dėl finansinio įkaito, kaip prievolių įvykdymo užtikrinimo. „Naudojimosi teisė“ reiškia, kad įkaito gavėjas turi teisę realizuoti įkaitą trečiosios šalies naudai, perduodamas nuosavybės teisę arba suteikdamas teisę į turtą. Suteikdama bendrą teisę įkaitų gavėjams disponuoti įkaitais, DSFĮ padidina grynųjų pinigų ir vertybinių popierių rinkų likvidumą.

Daugeliui valstybių narių naudojimosi teisė buvo naujovė, tačiau dabar visos valstybės narės savo teisinėse sistemose numato, kad įkaito gavėjas turi naudojimosi teisę, jeigu (ir tokia apimtimi, kokią) leidžia susitarimas dėl įkaito. Nepastebėta, kad naudojimosi teisė pagal šią direktyvą būtų sukėlusi kokių nors problemų, tačiau reikia ir toliau stebėti, kokia patirtis bus įgyta rinkoje taikant šią naudojimosi teisę. Taigi Komisija mano, kad šiuo metu jokių veiksmų imtis nereikia.

4.4. Tarpusavio užskaitų suėjus terminui pripažinimas. 7 straipsnis

Tarpusavio užskaita – tai finansų rinkose dažnai naudojamas susitarimas atsiskaityti už suderintus, tačiau dar neįvykdytus įsipareigojimus ar reikalavimus kitai šaliai įvykdant vieną reikalavimą (įsipareigojimą). Tarpusavio užskaitos svarbios finansų rinkų veiksmingumui, kadangi jos sumažina riziką ir suteikia galimybę finansų įstaigoms mažinti privalomąjį kapitalą ir (arba) prisiimti didesnę riziką. Pagal kai kuriose valstybėse narėse galiojančius bankrotą reglamentuojančius teisės aktus kai viena sandorio šalis bankrutuoja, jos reikalavimams kitoms šalims nebegalima taikyti tarpusavio užskaitos. Tačiau rinkos dalyviams itin svarbu, kad jie galėtų pasitikėti teisiškai apsaugotu užskaitymų mechanizmu jų partnerio bankroto atveju.

DSFĮ tai pripažįstama 7 straipsnyje, jame yra numatoma prievolė, kad tarpusavio užskaitos suėjus terminui gali būti vykdomos pagal jos nuostatas neatsižvelgiant į tai, kada pradėtas procesas dėl bankroto ar analogiškas kitas procesas ar įvykiai ir neatsižvelgiant į kitus dalykus, kurie gali turėti kitokios įtakos tarpusavio užskaitoms suėjus terminui. Daugeliui valstybių narių tai buvo dar viena naujovė, kurią šios priėmė nelabai lengvai, kadangi ji neatitinka vienodo kreditorių traktavimo nemokumo atveju principo. Šiandien tarpusavio užskaitų suėjus terminui principas yra įsigaliojęs visose valstybėse narėse, tačiau dar reikia stebėti, kaip šios tarpusavio užskaitos nuostatos taikomos praktiškai.

Taip pat buvo teikta pasiūlymų labiau suderinti ES teisės aktus, reglamentuojančius užskaitas, ir juos taikyti ne vien susitarimams dėl įkaitų. Komisija pasirengusi apsvarstyti tokius pasiūlymus, tačiau kadangi ši direktyva pirmiausia reglamentuoja finansinius įkaitus, o užskaita joje minima tik kaip metodas susitarimams dėl įkaitų įgyvendinti, jos nuomone, direktyvos pakeitimas nėra reikalingas tam, kad ES būtų patobulintas bendras užskaitų reglamentavimas. Tikslingiau būtų parengti horizontalias kelių galiojančių direktyvų pataisas ir taip padidinti *acquis* nuoseklumą. Be DSFĮ 7 straipsnio, užskaitas (ir įskaitymą) reglamentuoja ir kiti atitinkami ES finansiniai dokumentai: Atsiskaitymų baigtinumo direktyva (2 straipsnio k punktas ir 3 straipsnis), Reorganizavimo ir likvidavimo direktyva[13] (23 ir 25 straipsniai) ir Reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (6 straipsnis). Tačiau norint nuspręsti, ar toks sprendimas būtų įmanomas, šį klausimą būtina dar analizuoti.

4.5. Teisės aktų kolizijos. 9 straipsnis

DSFĮ 9 straipsnio nuostatomis dėl teisės aktų kolizijų siekiama nustatyti, koks teisės aktas turi reglamentuoti tam tikrus turtinius netiesiogiai valdomų vertybinių popierių aspektus, kai sandoriuose dalyvauja užsienio subjektas, – kitaip šis klausimas gali sukelti teisinį netikrumą. DSFĮ 9 straipsnis grindžiamas pagrindine Bendrijos taisykle dėl teisės aktų kolizijos, kuri taip pat minima Atsiskaitymų baigtinumo direktyvos 9 straipsnio 2 dalyje ir Reorganizavimo ir likvidavimo direktyvos 24 straipsnyje ir yra grindžiama vertybinių popierių sąskaitos vietos

[13] Direktyva 2001/24/EB dėl kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo, OL L 125, 2001 5 5, p. 15-23.

principu. Ši taisyklė skiriasi nuo 2002 m. Hagos vertybinių popierių konvencijos normos, pagal kurią susitarimo dėl sąskaitos šalims suteikiama tam tikra teisė pasirinkti, kokia teisė bus taikoma jų turtinėms teisėms į vertybinius popierius. Šios normos prieštarauja viena kitai ir jeigu Europos bendrija nuspręstų priimti šią Konvenciją, atitinkamai reikėtų pakeisti ir pirma nurodytas tris direktyvas.

Klausimą, ar Bendrija turėtų pasirašyti Konvenciją, Taryba diskutuoja remdamasi 2003 m. Komisijos pasiūlymu[14]. Savo teisiniame vertinime[15] Komisijos tarnybos dar kartą išreiškė savo pritarimą Hagos vertybinių popierių konvencijai. Šiame vertinime nėra siekiama palyginti dvi teisines sistemas ar dubliuoti šią diskusiją. Abiem sistemos yra bendra tai, kad jomis siekiama teisinio tikrumo dėl to, kokia teisė taikytina netiesiogiai valdomiems vertybiniams popieriams. Komisijos nuomone, dabartinis teisinio tikrumo laipsnis nėra pakankamas nei tarptautiniu, nei Bendrijos lygiu. Todėl net ir tuo atveju, jei Taryba nuspręs nepasirašyti Konvencijos, DSFĮ 9 straipsnis (bei Atsiskaitymų baigtinumo direktyvos 9 straipsnis ir Reorganizavimo ir likvidavimo direktyvos 24 straipsnis) turės būti iš dalies keičiami siekiant ištaisyti šią padėtį Bendrijoje nurodant tikslius kriterijus, pagal kuriuos būtų nustatoma atitinkama sąskaitos buvimo vieta. Dviejų valstybių narių (Prancūzijos ir Portugalijos), kurios yra parengusios tokius kriterijus, pavyzdžiai rodo, kad iš tiesų gali atsirasti skirtingų interpretacijų.

5. IŠVADOS

Dauguma valstybių narių DSFĮ nuostatas į savo teisės aktus perkėlė vėliau, nei direktyvoje nustatytas jos įgyvendinimo terminas, ir tik devynios valstybės narės direktyvos nuostatas į savo teisės aktus perkėlė per 2005 m. Todėl direktyvos įgyvendinimo patirtis rinkoje dar yra palyginti menka, taigi galutinai vertinti direktyvos poveikį dar per anksti. Tačiau iš esmės atrodo, kad DSFĮ poveikis yra teigiamas ir kad ji buvo priimta tinkamu metu. Kadangi DSFĮ panaikino administracines kliūtis ir teisinius formalumus, kurie anksčiau apsunkindavo įkeitimo procedūras, finansinio įkaito priėmimo ir įkaitu užtikrintų įsipareigojimų vykdymo priežiūros procesas tapo paprastesnis ir veiksmingesnis.

Remdamasi savo išvadomis Komisija siūlo imtis šių priemonių:

(1) Kredito reikalavimai: Komisija apsvarstys siūlomas pataisas dėl DSFĮ taikymo srities išplėtimo atsižvelgdama į techninių klausimų, susijusių su kredito reikalavimų naudojimu kaip įkaitų, sprendimo rezultatus.

(2) Išlygos dėl taikymo: nuostatas dėl išlygų palikti.

(3) Išlygos dėl paėmimo nuosavybėn: kai DSFĮ bus peržiūrima kitą kartą, išbraukti 4 straipsnio 3 dalį.

(4) Naudojimosi teisė: šiuo metu jokių papildomų priemonių imtis nereikia.

---

[14] 2003 12 15 Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl Hagos konvencijos dėl teisės, taikomos tam tikroms teisėms tarpininko laikomų vertybinių popierių atžvilgiu, pasirašymo, COM (2003) 783.

[15] 2006 6 3 Komisijos tarnybų darbo dokumentas „Hagos vertybinių popierių konvencijos tam tikrų aspektų teisinis įvertinimas“, SEC (2006) 910.

(5) Užskaita: Komisija toliau nagrinės galimybę tobulinti bendrą užskaitos reglamentavimą ES.

(6) Teisės aktų kolizijos sprendimas: remiantis Tarybos sprendimu pasirašyti Hagos vertybinių popierių konvenciją, arba (jeigu toks sprendimas nebūtų priimtas) siekiant nurodyti tikslius kriterijus sąskaitos buvimo vietai nustatyti, iš dalies pakeisti DSFĮ 9 straipsnį (ir Atsiskaitymų baigtinumo direktyvos 9 straipsnio 2 dalį bei Reorganizavimo ir likvidavimo direktyvos 24 straipsnį).

- - - - -